

մեծամեծ բաներուն, և թէ էն մանր
ու պզտիկ բաներուն վր։ և կիմանայ
թէ աս մեծ ու պզտիկ երևնալը՝ մար-
դուս զգայարանքին չափաւորութեն
է. իսկ Մտուծոյ առջեւ՝ որ անհուն

էակ է, մէկ աւազի հատիկը ու բո-
լոր աշխարհքիս լեռները հաւասար
են. մէկ կայծ մը կրակը ու բոլոր ան-
համար աստղերը հաւասար են :

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Լամա :

Ս'եւ ազգին ուսումնասերներուն
մէջ քիչ անձինք կան որ Ռուպէնսո-
նի պատմութեան մէջ կարդացած
չըլան աս կենդանւոյս անունը, և թէ
ինչպէս ասոր մորթը Ռուպէնսոնին
հագուստ եղեր է, ու միտը կերա-

կուր : Բնիկայ որոճացող չորքոտա-
նիներէն է, և ուղտի տեսակ կըսե-
պուի : Բնիկայի հարաւային կող-
մերը կըգտնուի՝ թէ վայրենին և թէ
ընտանին :

Ուղտէն աս տարբերութիւնս ունի

որ անկէ շատ պզտիկ է, ու աւելի վայելուչ, աւելի արագ ու սրտոտ, և անոր պէս կուզ կամ սապատող չունի, [թէպէտ և ասիկայ ալ կաշիին տակը տեսակ մը սննդարար հիւթ ունի, որ կերակուրը պակսած ատենը անով կըսնանի:]

Բանի որ եւրոպացիք Փերուն չէին առած, հոն ոչ ձի, ոչ կով և ոչ ջորի կայ եղեր. ուստի ան տեղի բեռ կրող կենդանին աս լաման էր, որ կըգործածէին ինչուան նաև երկիր հերկելու: Ամային քաղուածքը դանդաղ է. և [թէ որ շատ ստիպես որ սովորականէն շուտ քալէ, մէկէն կիսնայ կըպառկի գետինը, ու ճար չըլլար վերցընելու. անոր համար իրեն տէրն ալ շուտ մը կընայի որ մորթէ ու կաշին առնէ, որ գէթ անիկայ մնայ քովը:]

Բեռ տանելու ատեն միշտ բազմութեամբ կերթան լամաները. քառասուն յիսունի չափ ալ պարապ կուգան ետեւէն, որ երբոր առջևինները յոգնին՝ ասոնք անոնց տեղը բռնեն: Խիստ զգուշութեամբ կըքալէ լաման դարվեր տեղերը, և ոտքը յարմար է նաև ապառաժներու վրայ ելլելու: Մէկ լաման ինչուան 100 լիպրէ ծանրութիւն կըվերցընէ: Միսը շատ համով է, բրդէն ալ խիստ աղէկ չուխա կըշինուի:

Երկենդանիս երբոր բարկանայ մէկուն գէմ, անոր երեսը կըթըքնէ. որ իրեն մէկ հատիկ զէնքն է: Երկենդանիս կըսեն [թէ լամային թուրքը այրող զօրութիւն մը ունի, անանկ որ դպած տեղը կուռեցընէ ու կըվիրաւորէ. բայց ուրիշները սուտ կըհանեն աս կարծիքը:] Ամային վայրենի տեսակը, որ հոսանք կըսուի, խումբ խումբ կըքալէ, երբեմն ինչուան երկու իրեք հարիւրը մէկտեղ: Երբ [թէ որ անցաւոր մը տեսնեն, վախնալու ու փախչելու տեղ՝ առաջ զարմանալով կընային վրան, ետ-

քը ամէնը մէկէն կըձգեն կըփախչին, լեռներուն ծայրերը կելեն:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

[Թէ ինչ է հարստութիւնը, և ուրիշ
առաջ կոգայ:]

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ տնտեսութիւնը գիտութիւն մըն է որ մարդկանց կըսորվեցընէ [թէ ինչ ճամբով իրենց մարմնաւոր ապրուստը դիւրաւ ու արդարութեամբ կրնան գտնալ, և [թէ ուրիշներուն ալ հանգստութեանը ինչ կերպով պատճառ կրնան ըլլալ:] Եւ որովհետեւ մասնաւոր մարդկանց հարստութեամբը տէրութիւնն ալ կըհարըստնայ, անոր համար տէրութեանց ալ շատ հարկաւոր ու օգտակար կրնայ ըլլալ աս գիտութիւնը: Երբ կիմացուի [թէ որչափ գովեստի ու շնորհակալութեան արժանի են ան երեւելի գիտուններն որ մօտ տարիներս Եւրոպայի ամէն ազգերուն մէջ աս նոր գիտութիւնը ծաղկեցուցին զանազան գրքեր հանելով և ընկերութիւններ հաստատելով. ինչպէս են Սէյ, Սիթ, [Թիբետ], Սիլ, Սալթուս, Սիբարտոյ, Ֆերիէ, Տերոզ, Բոնթ, Ռոմանօզի, Սիլնօլ Պարժմոն, Տէթերանտոյ, և ուրիշ երեւելի մարդիկ:] Եւ ատմարդ առանց աս գիտութիւնս ալ ունենալու կըջանայ որ չէ [թէ միայն ինքը հանգիստ ապրի, հապա ուրիշներուն ալ հանգըստութեանը պատճառ ըլլայ. անոր համար է որ աղքատ մը տեսնայ նէ՝ ողորմութիւն կուտայ, որ անոր խեղճութիւնը [թէթեցընէ:] Միայն [թէ աս ողորմութիւն տուողներուն մէջ շատը կան որ չեն գիտեր [թէ [թէպէտ ողորմութիւնը խիստ աղէկ ու գովելի, և յաւիտենական վարձուց արժանի բան է տուողին հա-